

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 28ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1960

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΠΑΝΑΓ. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΟΥ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΑΓΓΕΛΙΑ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΜΕΛΟΥΣ

Ὁ Πρόεδρος κ. **Παναγ. Μπρατσιώτης**, ἀρχομένης τῆς συνεδρίας, ἀγγέλλει τὸν συμβάντα τῇ 23ῃ Ἰανουαρίου 1960 θάνατον τοῦ τακτικοῦ μέλους **Κωνστ. Ἀμάντου**, τοῦ ὁποίου ἐξαίρει ἐν συντόμῳ, ὡς κατωτέρω, τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον καὶ τὴν ἐν γένει δρᾶσίν του. Πρὸς τιμὴν τοῦ ἐκλιπόντος ἐτηρήθη ἐνὸς λεπτοῦ σιγῆς.

Μετὰ βαθείας θλίψεως ἀγγέλλω τὸν σχεδὸν ἀδόκητον θάνατον ἐνὸς ἐκ τῶν πρώτων κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν καὶ ἐπιφανεστάτων μελῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τοῦ Κωνσταντίνου Ἀμάντου. Εἶπον «σχεδὸν ἀδόκητον θάνατον», διότι παρὰ τὰ 87 ἔτη του ἐπαρουσίαζεν ὁ ἀλησμόνητος συνάδελφος τοσαύτην πνευματικὴν ζωτικότητα καὶ ἀκμὴν, μετέχων τακτικῶς καὶ ἐνεργῶς τῶν ποικίλων ἐργασιῶν τῆς Ἀκαδημίας μέχρι τῶν τελευταίων συνεδριῶν αὐτῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, ὥστε θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀναμείνη τις τόσον ταχὺ τὸ τέλος του.

Ὁ Κωνσταντῖνος Ἀμαντος ἐγεννήθη τὸ 1874 ἐν τῷ χωρίῳ Ζυφιὰ τῆς Χίου, ἐν τῇ ὁποίᾳ νήσῳ συνεπλήρωσε καὶ τὴν ἐγκύκλιόν του παιδείαν, μεθ' ὃ ὡς ὑπότροφος τοῦ χιακοῦ κληροδοτήματος Πρωτοῦ ἐσπούδασεν ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Ἑθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου καὶ μετεξεπαιδεύθη ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ Μονάχου, ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ ὁποίου καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ ἐν ἔτει 1903 ἐπὶ τῇ βάσει ἐναισίμου διατριβῆς ὑπὸ τὸν τίτλον: Die Suffixe der neugriechischen Ortsnamen, ἔστρεψε δ' ἔκτοτε ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν του εἰς ἐρεῦνας ἱστορικὰς ὑπὸ τὸ φῶς τῶν τοπωνυμίων συμ-

φώνως πρὸς τὰς συγχρόνους κατευθύνσεις τῆς ἐπιστήμης. Ἐπανελθὼν εἰς Χίον τὸ 1904 ὑπηρέτησεν ὡς καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου αὐτῆς, τὸ δὲ 1911 διωρίσθη Γυμνασιάρχης τοῦ ἐν Λευκωσίᾳ Παγκυπρίου Γυμνασίου καὶ ἀπὸ τοῦ 1912 - 1914 ὑπηρέτησεν ὡς διευθυντὴς τῆς ἐν Καίρῳ Ἀμπετείου Σχολῆς. Τὸ 1914 προσελήφθη ὡς συντάκτης τοῦ «Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ», τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἔπειτα καὶ διευθυντὴς μέχρι τοῦ 1925, ὅτε, ἐκλεγείς ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, διωρίσθη τακτικὸς καθηγητὴς τῆς νέας ἔδρας τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας. Τὸ 1926 διωρίσθη μέλος τῆς τότε ἰδρυθείσης Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας διετέλεσε καὶ πρόεδρος τὸ ἔτος 1944 καὶ εἰς τὴν ὁποίαν πολυτιμοτάτας προσέφεραν ὑπηρεσίας, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὸ ἐν τοῖς Ἀρχείοις αὐτῆς ἐπιτελούμενον ἐπιστημονικὸν ἔργον, Ἄς σημειωθῆ ὃ ἐνταῦθα ὅτι καὶ ἡ ἴδρυσις τοῦ σπουδαιοτάτου «Ἱστορικοῦ Ἀρχείου τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ» εἰς ἰδικὴν του ἔμπνευσιν ὀφείλεται. Ἐν ἔτει 1939 ἐξῆλθε τοῦ Πανεπιστημίου καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀρίου ἡλικίας, ὑποβιβασθέντος τότε διὰ νόμου εἰς τὸ βῆδον ἔτος διὰ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ 1945 διωρίσθη ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐν τῇ κυβερνήσει τοῦ στρατηγοῦ Πλαστήρα.

Ὁ ἀείμνηστος συνάδελφος διεκρίθη κυρίως ὡς ἱστορικὸς οὐ μόνον τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς ἀλλὰ καὶ τῆς Τουρκοκρατίας, ἠσχολήθη ὁμως λίαν γονίμως καὶ εὐδοκίμως καὶ περὶ γλωσσολογικὰς, ἐθνολογικὰς, ἱστοριογεωγραφικὰς, λαογραφικὰς καὶ φιλολογικὰς μελέτας σχετιζομένας μὲν ἐν γένει πρὸς τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου, ἐπεκταθείσας δὲ καὶ εἰς τὰς ἔξω αὐτῆς ἐστίαις τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἐν Κύπρῳ τε καὶ Αἰγύπτῳ καὶ μέχρι τοῦ Σινᾶ πρὸς Ἀνατολὰς καὶ μέχρι Βενετίας καὶ Βουδαπέστης πρὸς Δυσμὰς. Ζωηρότατον καθ' ὅλου εἰπεῖν ἐξεδηλώθη τὸ ἐπιστημονικὸν του ἐνδιαφέρον δι' ὅλον τὸν ἐν τῇ διασπορᾷ Ἑλληνισμόν. Περὶ τοῦ φλογεροῦ καὶ ἀδιαπτώτου ἐπιστημονικοῦ ζήλου τοῦ Κωνσταντίνου Ἀμάντου μαρτυροῦσιν, ἐκτὸς τοῦ πλήθους τῶν μεγαλυτέρων καὶ μικροτέρων του ἐργασιῶν, καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθέντα ἐπιστημονικὰ περιοδικά, οἷα εἶναι τὰ «Χιακὰ Χρονικά», τὰ ὁποῖα ἴδρυσεν ἤδη καθ' ὃν χρόνον ὑπηρετεῖ ἐν Χίῳ, ἐν ἔτει 1910, βραδύτερον δὲ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ συναδέλφου κ. Σωκράτους Κουγέα καὶ τὸ περιοδικὸν «Ἑλληνικά». Ἀλλὰ καὶ πλεῖστα ἄλλα περιοδικὰ ἐτίμησεν οὗτος διὰ τῆς συνεργασίας του, οἷα εἶναι ἡ «Ἀθηνᾶ», τὸ «Λεξικογραφικὸν Ἀρχεῖον», ἡ «Ἐπετηρὴς τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τὰ «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά», τὸ «Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος» κ.ἄ., εἰς ἃ προσθετέα καὶ τὰ «Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν» ὡς καὶ διάφοροι τιμητικοὶ τόμοι. Ἀξιολογωτάτη ὑπῆρξε καὶ ἡ συμμετοχή του εἰς ἅπαντα τὰ Βυζαντινολογικὰ συνέδρια καὶ εἰς τὸν ἑορτασμόν τῆς ἐκατονταετηρίδος τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, ἀλησμόνητος δὲ παραμένει εἰς ἐμὲ καὶ ἡ προσφώνησίς του ὡς ἐκπροσώπου τῆς ἡμετέρας Ἀκαδημίας εἰς τὸ Α' Συνέδριον

τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κατὰ τὸν μῆνα Μάϊον τοῦ 1956.

Ἐκτὸς τῆς ἐπιστημονικῆς του δράσεως ζωηρὸν ἐπέδειξεν ἐνδιαφέρον ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ καὶ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκπαίδευσιν ὡς μέλος τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ διὰ τὴν γεωργίαν καὶ τὰ κοινωνικὰ ζητήματα, ἰδιαίτερος ὑπὲρ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ τῆς γενετέρας νήσου του.

Ἐκ τῶν πολυαριθμῶν ἐπιστημονικῶν του ἐργασιῶν αἱ σπουδαιότεραι εἶναι αἱ περὶ τῆς «Ἀλώσεως τῆς Χίου ὑπὸ τῶν Τούρκων» (1914), περὶ τοῦ «Ἑλληνισμοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατὰ τὸν Μεσαίωνα» (1919), «Τὰ Μακεδονικά. Συμβολὴ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν καὶ ἐθνολογίαν τῆς Μακεδονίας» (1920), «Οἱ βόρειοι γείτονες τῆς Ἑλλάδος» (1923), «Ἡ ἑλληνικὴ φιλανθρωπία κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους» (1923), ἐν τῇ ὁποία καταδεικνύεται ἡ σπουδαιότης συμβολῆ τῆς περὶ ἀγάπης χριστιανικῆς διδασκαλίας, αἱ εἰς τὸν Ρήγαν τὸν Βελεστινλῆν ἀναφερόμεναι μελέται του (1927 - 1929), αἱ εἰς τὴν ἱερὰν Μονὴν τοῦ Σινᾶ (1928 καὶ 1953), περὶ τῶν «Ἱστορικῶν σχέσεων Ἑλλήνων, Σέρβων καὶ Βουλγάρων» (1949), ὡς καὶ αἱ περὶ τῶν σχέσεων Ἑλλήνων καὶ Τούρκων ἀπὸ τοῦ 1α' αἰῶνος μέχρι τοῦ 1821 ἀναφερόμεναι ἐργασίαι του, ἡ «Σύντομος ἱστορία τῆς Κύπρου» (1956) καὶ πρὸ πάντων ἡ «Εἰσαγωγή εἰς τὴν Βυζαντινὴν Ἱστορίαν» (β' ἔκδ. 1950) καὶ ἡ «δίτομος Ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους» (1939 - 1947). Ὡς θεολόγος ὀφείλω νὰ ἐξάρω τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνώρισιν καὶ ἀνάδειξιν τῆς σπουδαιότητος ἐπιδράσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ζήτημα ἀφιερώνει 16 σελίδας τοῦ β' κεφαλαίου τοῦ Α' τόμου, ἔνθα ὁ λόγος περὶ τῶν «συντελεστῶν τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας».

Τοιαύτη ἐπιστημονικὴ δρᾶσις ἐπόμενον ἦτο, ὅτι θὰ ἐξετιμᾶτο δεόντως ὄχι μόνον ἐν Ἑλλάδι ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ διεθνῇ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ, ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν εἰδικῶς περὶ τὸ Βυζάντιον ἀσχολουμένων. Ἐκδηλώσεις δὲ τοῦ πρὸς αὐτὸν θαυμασμοῦ ἔχομεν τὸν ἐν ἔτει 1940 ἐκδοθέντα ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ θαυμαστῶν τοῦ ἀνδρὸς τιμητικὸν τόμον ἐκ 450 σελίδων καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ Φιλοτεχνικοῦ Ὁμίλου τῆς Χίου ἐορτασμὸν τῆς ὀγδοηκοστῆς ἐπετείου τῆς γεννήσεώς του, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ δημοσιεύσεως ἐτέρου τιμητικοῦ τόμου. Ἦδη δὲ ἀνηγγέλθη καὶ ἡ ἔκδοσις καὶ τρίτου τιμητικοῦ τόμου.

Τοιαύτη ἐν ὠρχῷ σκιαγραφία ἡ ἔξοχος προσωπικότης τοῦ ἐκλιπόντος λίαν ἐπιλέκτου μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Κωνσταντίνου Ἀμάντου. Ἐλπίζομεν δ' ὅτι καὶ εἰδικὸν ἐπιστημονικὸν μνημόσυνον θὰ ἀφιερωθῆ εἰς αὐτὸν ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ. Ἄς εἶναι ἀγῆρως ἡ μνήμη αὐτοῦ.